

Statsbudsjettet 2014

Forskning og høyere utdanning i budsjettproposisjonen for 2014

Ny regjering øker bevilgningene til høyere utdanningsinstitusjoner og næringsrettet FoU

Stoltenberg-regjeringen la fram sitt budsjettforslag for 2014 den 14. oktober 2013. Solberg-regjeringen som tiltrådte 16. oktober, fremmet forslag til endringer i budsjettet for 2014 i form av en tilleggsproposisjon som ble lagt fram den 8. november. Etter det NIFU kan se, vil forslagene samlet bety følgende for forskning og høyere utdanning:¹

- *Stoltenberg-regjeringens budsjettforslag ville gitt en bevilgning til forskning og utvikling (FoU) på 27,4 mrd. kr, som er 1,5 mrd. kr eller 5,8 prosent høyere enn i 2013. Det ville, ifølge NIFUs anslag, gitt en realvekst i FoU-bevilgningene i 2014 på 3,0 prosent. Solberg-regjeringen øker bevilgningene til FoU ytterligere til i alt om lag 27,7 mrd.kr, tilsvarende en nominell vekst på 6,9 prosent og en realvekst på 4,1 prosent.*
- *Veksten i 2014 er for en stor del knyttet til økte infrastrukturbevilgninger (to forskningsfartøy og flere universitetsbygg), og økt forskningsbevilgning til regionale helseforetak. Solberg-regjeringens endringsforslag gir også betydelig vekst i bevilgningene til næringsrettet FoU.*
- *Med Solberg-regjeringens tilleggsproposisjon vil forskningsbudsjettets andel av samlet statsbudsjett utgjøre nesten 3,8 prosent, og forskningsbevilgningenes andel av brutto nasjonalprodukt (BNP) blir 0,90 prosent. Om også anslått provenytap knyttet til Skattefunnordningen regnes med, øker BNP-andelen av statsbudsjettets utgifter til FoU i 2014 til 0,96 prosent, som er nærmere en-prosentmålet enn noe annet år på 2000-tallet.*

¹ Denne rapporten omhandler både regjeringen Stoltenbergs budsjettproposisjon (*Prop 1 S (2013-2014) For budsjettåret 2014*) og regjeringen Solbergs tilleggsproposisjon (*Prop. 1 S Tillegg 1 (2013-2014) Endring av Prop. 1 S (2013-2014) Statsbudsjettet 2014*). Omtalen av Solberg-regjeringens endrings- og tilleggsforslag, samt effekter av slike forslag, er i hovedteksten **markert med halvfet skrift**. *Prop 1 S (2013-2014)* er en del steder referert til som S 1, og *Prop. 1 S Tillegg 1 (2013-2014)* som T 1. En del bevilgninger er ompostert fra *Prop. 1 S (2013-2014)* til *Prop. 1 S Tillegg 1 (2013-2014)* som følge av endringer i departementsstrukturen. For enkelhets skyld legger vi gammel struktur til grunn for framstillingen i dette dokumentet. Dette gjelder bl.a. NHD og FKD som her behandles separat, mens de fra 1.1.2014 opphører som selvstendige departementer og inngår i ett nytt departement, Nærings- og fiskeridepartementet. Regjeringens egne anslag over bevilgningene til forskning i 2014 er lagt til grunn. Tall for samlede bevilgninger er hentet fra tabell s. 253 i *Prop. 1 S (2013-2014)* for Kunnskapsdepartementet, korrigert på grunnlag av opplysninger i *Prop. 1 S Tillegg 1 (2013-2014)*, s 45. Ved sammenligninger med 2013 er saldert budsjett for 2013 lagt til grunn. *I det arbeidet med rapporten ble avsluttet, ble budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og samarbeidspartiene (KrF og Venstre) kjent. Avtalen har tre poster som er relevante for denne rapporten (nye stipendiater, reversering av kutt i landbruksforskningen, kutt i Forskningsrådets administrasjon). På grunnlag av de knappe opplysninger som i skrivende stund er tilgjengelig, er postene omtalt på de aktuelle stedene i dokumentet med henvisning til «budsjettavtalen», men det er ikke foretatt nye tallberegninger på grunnlag av avtalen.*

- *Basisbevilgningene til universiteter og høyskoler har i Stoltenberg-regjeringens forslag en nominell vekst på 5,6 prosent. Med en tilleggsbevilgning fra Solberg-regjeringen på 100 mill. kr, øker den nominelle veksten i disse institusjonenes basisbevilgninger til 6,2 prosent.*
- *Solberg-regjeringens forslag til bevilgninger til næringsrettet FoU er i størrelsesorden 120 mill. kr høyere enn i Stoltenberg-regjeringens forslag, men omfatter også et betydelig kutt i landbruksrettet FoU. Dette kuttet synes i all hovedsak reversert i budsjettavtalen mellom regjerings- og samarbeidspartiene KrF og Venstre.*

Særskilte satsinger i forslaget til budsjett for FoU i 2014 er:

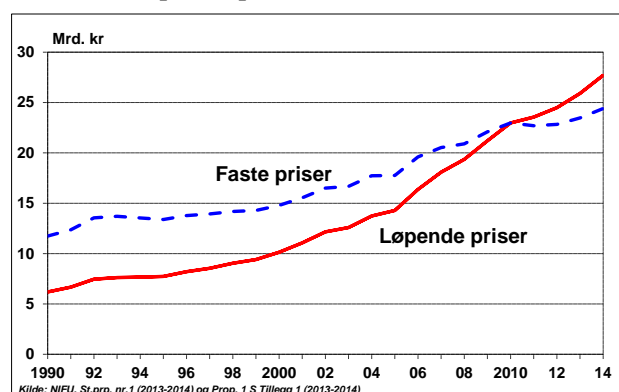
- *Skattefunn-ordningen ble av regjeringen Stoltenberg styrket med en anslått effekt på økt provenyrtap med 90 mill. kr. Regjeringen Solberg styrker ordningen ytterligere med en anslått tilleggs effekt på 160 mill. kr.*
- *Kontingenten for deltakelse i EUs forskningsprogrammer reduseres i forhold til 2013 med om lag 340 mill. kr. Ordningen for å stimulere forskningsinstituttene deltakelse i EU-forskning øker fra 26 til 55 mill. kr, etter at Regjeringen Solberg styrker formålet med ytterligere 20 mill. kr ut over en styrking i Stoltenberg-regjeringens forslag.*
- *Forskningsrådets ordning for fri prosjektstøtte (FRIPRO) styrkes igjen i 2014, etter at den ikke økte i 2013, men fikk betydelig vekst både i 2011 (60 mill. kr) og 2012 (100 mill. kr).*
- *Det opprettes 60 nye stipendiatstillinger i MNT- og profesjonsfag, og bevilgningene til bygg i universitets- og høyskolesektoren øker betydelig. Budsjettavtalen innebærer at det opprettes ytterligere 100 stipendiatstillinger.*
- *Ny gaveforsterkningsordning blir opprettet fra 2014 etter at den tidligere ordningen ble nedlagt i 2012. Det avsettes 50 mill. kr til å dekke statlige påslag til private gaver med 25 prosent av gavebeløpet.*

Ny regjering øker bevilgningene til høyere utdanningsinstitusjoner og næringsrettet FoU

Budsjettforslaget fra Regjeringen Stoltenberg anslås å gi en samlet bevilgning til forskning og utvikling (FoU) på 27,4 mrd. kr.² Det er om lag 1,5 mrd. kr høyere enn i 2013, tilsvarende en nominell vekst på 5,8 prosent. Regjeringen anslår at lønnsstigningen i 2014 vil bli 3½ prosent mens konsumprisveksten vil bli 1,6 prosent. For forskningssektoren innebærer det ifølge NIFUs beregninger at Stoltenberg-regjeringens forslag ville gitt en realvekst i bevilgningene til FoU i 2014 på 3,0 prosent. Regjeringen Solberg foreslår å øke FoU-bevilgningene ytterligere med et samlet beløp som Regjeringen selv anslår til 320 mill. kr. Det vil ifølge NIFUs anslag gi en nominell vekst i

² Tallene for foreslåtte FoU-bevilgninger i Prop 1 S (2013-2014) (S 1) er om lag 100 mill. kr høyere enn oppgitt i proposisjonen, som følge av at bevilgning over HOD til forskningsstudie om legemiddelet Ipilimumab er inkludert i oppdatert anslag i tilleggsproposisjonen (T 1), jf Prop. 1 S Tillegg 1 (2013-2014), s 45.

forhold til saldert budsjett 2013 på 6,9 prosent og en realvekst på 4,1 prosent.

Figur 1 Anslåtte FoU-bevilgninger over statsbudsjettet 1990-2014, i løpende priser og faste 2010-priser. Kilde: NIFU, Prop. 1 S (2013-2014)

Ovennevnte tall omfatter ikke bortfall av skatteinntekter knyttet til Skattefunn-ordningen. Dersom proposisjonens anslag på provenyrtap knyttet til denne ordningen inkluderes, vil realveksten i bud-

sjettet øke fra 3,0 til 3,2 prosent i S 1, og fra 4,1 til 4,8 prosent når T 1 legges til grunn.

I Stoltenberg-regjeringens forslag ville så mye som 85 prosent av den samlede veksten på 1,5 mrd. kr komme over fem departementers budsjetter: Helse- og omsorgsdepartementet (HOD) (ca 380 mill. kr); Fiskeri- og kystdepartementet (FKD) (ca 300 mill. kr); Kunnskapsdepartementet (KD) (ca 230 mill. kr), Utenriksdepartementet (ca 200 mill. kr) og Forbruker-, administrasjons- og kirkedepartementet (FAD) (vel 150 mill. kr). **Med Solberg-regjeringens tilleggsforslag blir det en ytterligere vekst på opp mot 200 mill. kr i forskningsbevilgningene over KDs budsjett. NHDs bevilgninger til FoU, som i S 1 hadde en vekst på vel 90 mill. kr, øker med ytterligere 70 mill. kr, mens det er en økning på om lag 25 mill. kr over FKDs poster.**

Den betydelige veksten over mange år i *Helse- og omsorgsdepartementets* (HOD) FoU-bevilgninger videreføres også i 2014. Veksten er på om lag 380 mill. kr, eller over 10 prosent (oppdaterte tall, jf fotnote 2). Veksten utgjøres delvis av andelen av økt rammebevilgning til helseforetakene (RHF) som blir brukt til forskning, men også av en økning i den særskilte forskningsbevilgning til RHF på 100 mill. kr. Dessuten er det en ny bevilgning i forhold til saldert budsjett for 2013 på 110 mill. kr til en forskningsstudie av legemiddelet Ipilimumab.

Fiskeri- og kystdepartementet (FKD) (fra 1.1.2014 del av det nye Nærings- og fiskeridepartementet) har en vekst på sitt FoU-budsjett på ca 300 mill. kr, eller mer enn 30 prosent. Det ble i 2013 gitt startbevilgning til bygging av nytt isgående forskningsfartøy. Det følges opp i 2014 med en bevilgning på 300 mill. kr. En del av veksten skyldes en teknisk endring som følge av at systemet med forskningskvoter legges om. Den innebærer at det opprettes ny post på statsbudsjettet på 150 mill. kr som motsvares av en tilsvarende inntektspost og ikke medfører volumendring i FoU-aktiviteten. **I T 1 øker FoU-bevilgningene på det marine feltet med rundt 25 mill. kr.**

Kunnskapsdepartementets bevilgninger til forskning øker i S 1 nominelt med ca 230 mill. kr fra 2013. Det utgjør en nominell vekst på kun 1,8 prosent. **I T 1 øker KDs FoU-bevilgninger med opp mot 200 mill. kr, slik at den nominelle veksten blir på omlag 3,3 prosent.** Avsetningen

til EU-kontingent går ned i forhold til 2013 med 340 mill. kr som følge av at sjuende ramme-program avsluttes og det nye Horisont 2020 startes opp. Korrigeres det for denne nedgangen, er veksten i KDs forskningsbevilgning på nær 6 prosent. Fondet for forskning og nyskaping (forskningsfondet) ble nedlagt i proposisjonen for 2012, og erstattet av to nye poster på Forskningsrådets kapittel i KDs proposisjon for hhv «forskningsinfrastruktur av nasjonal, strategisk interesse» og «overordnede forskningspolitiske prioriteringer». Mye av veksten i 2014 kommer over sistnevnte post. I S 1 økes posten med om lag 80 mill. kr som følge av prisjustering og ny avsetning på 50 mill. kr til ny gaveforsterkningsordning, etter at posten ble kuttet med 60 mill. kr i 2013 etter nedlegging av tidligere ordning. **I T 1 øker posten ytterligere med en bevilgning på 25 mill. ut over S 1 til langsiktig, grunnleggende forskning innenfor store programmer for støtte til bioteknologi, nanoteknologi, IKT og etiske, rettslige og samfunnsmessige aspekter (ELSA) ved bio-, nano- og nevroteknologi.**

Utenriksdepartementet (UD) har en kraftig vekst i sine FoU-bevilgninger på om lag 200 mill. kr, som først og fremst er knyttet til bygging av forskningsfartøy. En startbevilgning på 45 mill. kr i 2013 følges opp i 2014 med en bevilgning på 190 mill. kr. Bevilgningen gis over bistandsbudsjettet.

Nærings- og handelsdepartementets (NHD) bevilgninger til FoU vokser i 2013 med vel 90 mill. kr, eller 4,7 prosent i løpende priser. **I T 1 øker NHDs FoU-bevilgninger med rundt 70 mill. kr, slik at den nominelle veksten blir vel 8 prosent.**

Den kraftige økningen i FoU-midler over *Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementets* skyldes betydelig høyere byggeaktivitet i universitets- og høyskolesektoren i 2014.

FoU-bevilgningene fra *Olje- og energidepartementet* (OED) vokser nominelt med om lag 3 prosent, som tilsvarer nullvekst i faste priser. Det var en realnedgang i OEDs FoU-bevilgning i 2013, som da økte om lag en prosent nominelt fra 2012. **T 1 øker FoU-bevilgningene under OED med 26 mill. kr. til petroleumsforskning.**

Landbruks- og matdepartementets (LMD) FoU-bevilgning har i S 1 en realnedgang, med en bevilgning som ligger 15 mill. kr eller to prosent høyere enn i 2013. Realnedgangen forsterkes betydelig i T 1, der bl.a. bevilgningene på to sentrale FoU-poster kuttes med i alt 33 mill. kr, samtidig som det også er kutt i andre poster som

delvis finansierer FoU-virksomhet. Mye av disse kuttene reverseres i budsjettavtalen, der 30 mill. kr tilbakeføres i forhold til T 1.

Bevilgninger til FoU fra *Samferdselsdepartementet* (SD) er 11 mill. kr lavere enn i 2013, og har dermed en betydelig realnedgang. Det var også en liten realnedgang i dette

departements FoU-bevilgninger i 2013, som da hadde en nominell vekst på to prosent.

Miljøverndepartementets (MD) FoU-bevilgninger øker med 62 mill. kr, eller med 8 prosent. Det var en realnedgang i dette departements FoU-bevilgninger i 2013.

Vekst i basisbevilgningene til høyere utdanningsinstitusjoner

Bevilgningen til universiteter og høyskoler utgjør i 2014 29,1 mrd. kr. Det er snaut 1,6 mrd. kr mer enn i 2013, en nominell vekst på 5,5 prosent. **Med T 1 øker denne veksten til om lag 6,2 prosent.** Hovedelementene i budsjettet for universiteter og høyskoler er:

- 19 mill. kr bevilges til opprettelse av 400 nye *studieplasser* fra 2014. En ytterligere økning i bevilgningen på 238 mill. kr gis som følge av vedtak om utvidet studiekapasitet i 2009, 2011 og 2012. I 2013 var bevilgningsøkningen som følge av utvidet studiekapasitet i forutgående år på 290 mill. kr.
- Bevilgningen på universitets- og høyskolekapitlet gis en *pris- og lønnskompensasjon* på 3,5 prosent.
- Komponentene i de høyere lærestedenes *basisbevilgninger som fordeles på grunnlag av forskningsresultater* (RBO) får i **T 1 en økning ut over forslaget i S 1 på 100 mill. kr.** Økningen er realvekst, siden RBO-rammen i S 1, i tråd med fast praksis, var økt i takt med pris- og lønnsveksten.
- De *resultatbaserte bevilgningene til utdanning* øker i 2014 med 227 mill. kr, som følge av økning i avlagte studiepoeng. Det er litt lavere enn i 2013 da økningen var 260 mill. kr.
- Om lag 21 mill. kr bevilges i 2014 til 60 nye *stipendiatstillinger* i matematiske, naturvitenskapelige og teknologiske fag (MNT) og profesjonsfag. Forskningsmeldingens forslag om å opprette en prøveordning med 300 innstegsstillinger er ikke tatt opp i dette budsjettet. Budsjettavtalen innebærer at det opprettes ytterligere 100 stipendiatstillinger ut over T 1.
- S 1 foreslo å styrke finansieringen av barnevernspedagogutdanningen i 2014 med 12,5 mill. kr gjennom en omkategorisering av denne utdanningen i finansieringssystemet for universiteter og høyskoler. **Regjeringen Solberg trekker dette forslaget**, under

henvisning til at den ikke ønsker «å heve enkeltutdanninger på det sosialfaglige feltet samtidig som det pågår et arbeid for å styrke samspillet mellom disse utdanningene».

- Satsingen siden 2010 på 50 mill. kr årlig til tiltak for å fremme «*samarbeid, arbeidsdeling og konsentrasjon*» (SAK) i høyere utdanning videreføres også i 2014. 43 mill. kr tildeles fire prosjekter, som «støtte for fusjoner med konkrete resultat» (UMB/Veterinærhøgskolen, Tromsø/Finnmark, Buskerud/Vestfold, HiOA/NOVA/AFI).
- Regjeringen foreslår å bevilge snaut 360 mill. kr til bygging av om lag 1300 nye *studentboliger*, som er 300 flere enn i 2013.
- Regjeringen Stoltenberg foreslo å heve basisbeløpet i *studiestøtten* fra 9440 kr i studieåret 2013-2014 til 9600 kr i studieåret 2014-2015. **I T 1 økes dette ytterligere til 9785 kr.** S 1 foreslo dessuten at studiestøtten skal utvides fra 10 til 11 måneder fra studieåret 2014-2015. Den ekstra måneden kommer i juni, og forslaget får ingen budsjetteffekt i 2014, men er beregnet å koste nesten 600 mill. kr i 2015. **Den nye regjeringen trekker dette forslaget.**
- **Regjeringen Solberg foreslår en utstyrssatsing for ingeniørutdanningen på 50 mill. kr**, for at institusjonenes laboratorier og IKT-utstyr bedre samsvarer med det kandidatene møter i arbeidslivet.
- Regjeringen Solberg varsler at den vil utrede et forslag om å **innføre studieavgift for utenlandsstudenter fra land utenfor EØS-området.**

FoU i 2014-budsjettet i lys av forskningspolitiske hovedmål og -prioriteringer

Nærmere én-prosentmålet

Som det framgår av figur 1 på s. 2 og tabell 1 (kolonne III) nedenfor var det i perioden 2006-2010 en betydelig realvekst i forskningsbevilgningene, om enn veksten varierte betydelig fra år til år (over 10 prosent i 2006, mindre enn 2 prosent i 2008). I årene 2011-2013 var realveksten under den rød-grønne regjeringen beskjedne, perioden sett under ett. Særlig var budsjettene for 2011 og 2012 svake, med henholdsvis negativ og minimal realvekst. Justerte prisindekser og BNP-tall medfører at flere tall for årene tilbake til 2010 avviker noe fra tilsvarende tall i samme tabell i NIFUs statsbudsjettanalyse for 2013.

2014-forslaget fra Stoltenberg-regjeringen gir en nominell vekst på 5,8 prosent og en realvekst på 3 prosent. Det er om lag samme nivå som i 2013. Med de tilleggsforslag for 2014 som Solberg-regjeringen legger fram i T 1, blir det **en økning i FoU-bevilgningene som regjeringen selv anslår til i alt 320 mill. kr. Det gir en nominell vekst på 6,9 prosent og en realvekst på 4,1 prosent.**

Regjeringen understreker i T 1 at «det ikke er foretatt en fullstendig gjennomgang» av postene i tilleggspolisjonen, og at anslaget for veksten i T 1 derfor er «mer usikkert» enn for S 1. En god del av den anslåtte veksten er på poster hvor FoU utgjør en mindre del. NIFU vil senere foreta en detaljert gjennomgang av FoU-bevilgningene i saldert budsjett for 2014.

Tabell 1 FoU-bevilgninger i statsbudsjettet 2001-2014. Vekst, andel av samlet statsbudsjett, andel av BNP.

År	I Vekst, mill. kr	II % vekst, løpende priser	III % vekst, faste priser ¹⁾	IV %-andel av totalt statsbudsjett	V %-andel av BNP	VI Off. fin. FoU som %-andel av BNP (FoU-statistikk)
2001	929	9,2	5,3	3,44	0,72	0,61
2002	1 088	9,8	6,5	3,24	0,79	..
2003	438	3,6	1,1	3,42	0,79	0,69
2004	1 145	9,1	6,5	3,44	0,78	..
2005	545	4,0	0,4	3,40	0,73	0,65
2006	2 091	14,6	10,3	3,71	0,75	..
2007	1 717	10,5	4,7	3,86	0,78	0,71
2008	1 266	7,0	1,8	3,77	0,76	..
2009	1 847	9,5	5,6	3,71	0,89	0,82
2010	1 772	8,4	4,0	3,84	0,90	..
2011	575	2,5	-1,2	3,72	0,86	0,76
2012	938	4,0	0,6	3,73	0,84	..
2013	1 419	5,8	2,8	3,72	0,87	..
2014	1 792	6,9	4,1	3,79	0,90	..

¹⁾ Tallene for 2011-2012 bygger på foreløpige prisindekser. Tallene for 2013-2014 bygger på anslag for lønns- og prisutviklingen (Nasjonalbudsjettet 2014 og Prop. 1 S Tillegg 1 (2013-2014)). For 2013-2014 er det gjort antakelser om FoU-utgiftenes fordeling på utgiftstyper.

Høyere andel av BNP og samlet statsbudsjett enn de tre foregående år

Et hovedmål i norsk forskningspolitikk er at den samlede forskningsinnsatsen skal utgjøre tre prosent av BNP. Mens den avgåtte Stoltenberg-regjeringen holdt fast på formuleringen i forskningsmeldingen fra 2009 (St.meld. nr 30 (2008-2009) *Klima for forskning*) om at dette er

en langsiktig og ikke tidfestet målsetting, heter det i den nye regjeringens plattform at den vil «styrke forskningsinnsatsen for å nå målet om at forskning skal utgjøre 3 pst av BNP innen 2030».

Vekstmålet er i utgangspunktet formulert i tilknytning til FoU-statistikkens tall. I 2012 ble det brukt 48,1 mrd. til FoU i Norge. Det utgjorde 1,66 prosent av BNP. Det er omtrent det samme som i

2010 (1,68 prosent) og 2011 (1,65 prosent), men nedgang i forhold til 2009, da BNP-andelen økte til 1,78 prosent, i stor grad som følge av nedgang i BNP.

Målet angir også at midler til FoU tilsvarende en prosent av BNP skal komme fra offentlige kilder, mens midler tilsvarende to prosent av BNP skal være privat finansiert. Offentlige midler sto ifølge FoU-statistikken for 2011 for 46 prosent av finansieringen av norsk FoU. Det er samme andel som i 2009, og tilsvarer 0,76 prosent av BNP. 2011 er siste år vi har tall fra FoU-statistikken for finansiering.

Både i 2009 og 2011 finansierte næringslivet 42 prosent av den samlede FoU-innsatsen. Det tilsvarer 0,69 prosent av BNP. Utenlandske kilder sto for 8 prosent og «andre kilder» for 5 prosent. Disse er ikke fordelt mellom offentlige og private kilder. Utviklingen på indikatoren for offentlige kilder basert på FoU-statistikken vises i kolonne VI i tabell 1. Økningen fra 2007 til 2009 skyldtes i første rekke svak vekst i BNP i denne perioden.

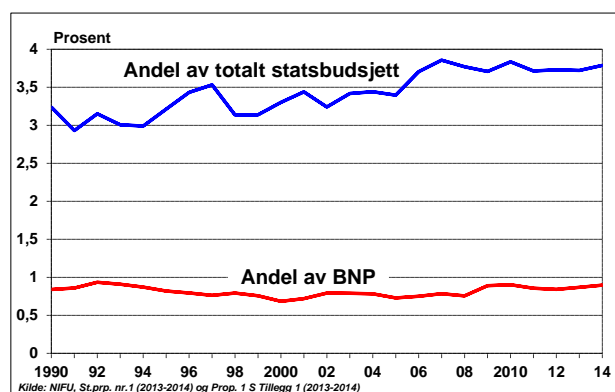
De senere årene har Regjeringen rapportert graden av innfrielse av målet på grunnlag av budsjettproposisjonenes tall for offentlige FoU-bevilgninger. Det gir gjennomgående tall som er mer flatterende enn tallene fra FoU-statistikken, som følge av ulike metoder for datainnhenting og ulike definisjoner av «offentlige kilder». Basert på budsjettproposisjonens tall for FoU-bevilgninger (etter T 1) og nasjonalbudsjettets anslag for BNP i 2014, vil midlene til FoU fra offentlige kilder i 2014 utgjøre om lag 0,90 prosent av BNP. Det er, som vist i tabell 1, kolonne V, noe høyere enn de tre foregående årene, men på samme nivå som i 2009, da svak BNP-utvikling i forbindelse med finanskrisen bidro til at andelen nådde sitt foreløpig høyeste nivå på 2000-tallet.

Regjeringen legger dessuten fram beregninger der også forventede tapte skatteinntekter under Skattefunn-ordningen regnes som del av forskningsbevilgningene. S 1 anslår på usikkert grunnlag at provenytapet som ordningen medfører vil være 1 490 mill. kr i 2013 og 1 640 mill. kr i 2014. Endringene i T 1 medfører at provenytapet øker ytterligere til anslagsvis 1,8 mrd. kr. Dersom provenytapet medregnes vil realveksten i budsjettet øke fra 3,0 til 3,2 prosent for S 1, og fra 4,1 til 4,8 prosent om T 1 legges til grunn.

Med de endringer som foreslås i T 1 vil de samlede utgiftene til FoU i 2014 (bevilgninger og provenytap) utgjøre 0,96 prosent av BNP i 2014. Det er nærmere målet om at offentlig finansiering

skal utgjøre én prosent av BNP enn noe annet år på 2000-tallet.

Ett mål på forskningens relative politiske prioritet er forskningsbevilgningenes andel av det samlede statsbudsjett. Figur 2 viser at med tilleggsbevilgningene i T 1 for 2014, øker denne andelen i forhold til de tre foregående årene, men er fortsatt under toppnivået i 2007 og 2010.

Figur 2 Anslåtte FoU-bevilgninger over statsbudsjettet 1990-2014 som andel av BNP og av totalt statsbudsjett (ekskl. lån, gjeldsavdrag mv. og overføringer til Folketrygden og Statens pensjonsfond).

Politiske hovedprioriteringer

Gjennom forskningsmeldingen fra 2009 (St.meld. nr 30 (2008-2009) *Klima for forskning*) ble norsk forskningspolitikkens hovedmål og -prioriteringer justert og oppdatert. Det innebar at satsingen på forskning i sterkere grad skal forankres i globale perspektiver og i velferd utfordringer. Meldingens hovedmål og -prioriteringer omfatter fem strategiske mål og fire tverrgående mål.

De strategiske mål er:

- globale utfordringer,
- bedre helse og helsetjenester,
- velferd og forskningsbasert profesjonsutøvelse,
- kunnskapsbasert næringsliv i hele landet,
- næringsrelevant forskning på strategiske områder.

De tverrgående mål knyttet til forskningssystemet selv er:

- et velfungerende forskningssystem
- høy kvalitet i forskningen
- internasjonalisering
- effektiv utnyttelse av resultater og ressurser

Forskningsmeldingen fra 2013 fastholdt denne målstrukturen uendret. I særmerknad i komité-

innstillingen i Stortinget om denne meldingen foreslo Høyre at den forskningspolitiske målstrukturen burde endres til fire hovedmål og seks strategier:

Hovedmål:

- høyere ambisjoner for norsk forskning
- verdensledende kompetanse
- et innovativt og fremtidsrettet næringsliv
- løse globale utfordringer

Strategier:

- ressurser, konkurranse og kvalitet
- økt forskning i næringslivet
- internasjonalisering
- kommersialisering
- rekruttering og karriereveier
- offentlig sektor som pådriver for økt forskning

Samtlige øvrige partier sluttet seg til forskningsmeldingenes målstruktur.

Globale utfordringer

Klima. Av en samlet vekst i MDs bevilgninger i 2014 gjennom Norges forskningsråd på ca 30 mill. kr, skal 12 mill. kr gå til å styrke forskning på klimaendringer og klimatilpasning. Snaut 5 mill. kr av øvrig vekst skal styrke forskning for å redusere spredning av miljøgifter.

I 2013 var det en økt satsing på klimaforskning bl.a. ved en bevilgning på 45 mill. kr til nytt klimaforskningsprogram under Norges forskningsråd. Bevilgningen ble bl.a. gitt over MDs budsjett (10 mill. kr) og posten under KD for overordnede forskningspolitiske prioriteringer (25 mill. kr).

Nordområdesenteret FRAM for miljø og klimaforskning får i 2014 (S 1) økt tilskudd på 15 mill. kr til faglig virksomhet ved det nye kompetansemiljøet ved senteret. **I T 1 kuttes en avsetning i S 1 på 25 mill. kr til startbevilgning for nytt byggetrinn for Fram-senteret.**

Miljøvennlig energi. Olje- og energidepartementets FoU-bevilgning til miljøvennlig energi (ENERGIX-programmet; sentre for miljøvennlig energi, FME) har samme nominelle nivå i 2014 som i 2013. I forbindelse med at planleggingen av fullskala anlegg for fangst, transport og lagring på Mongstad er avbrutt, er strategien for CO₂-håndtering endret. Som ledd i denne omleggingen får CLIMIT-programmet for forskning, utvikling og demonstrasjon av CO₂-håndteringsteknologi en vekst på 100 mill. kr over to år, hvorav 30 mill. kr i 2014.

Samferdselsdepartementets (SD) bevilgninger til FoU gjennom Forskningsrådet fortsetter å synke. I 2013 ble de kuttet med 13 mill. kr til 142 mill. kr, i 2014 synker de med ytterligere 16 mill. kr. Kuttet fordeles jevnt med ca 8 mill. kr både til transportforskning og til forskning på elektronisk kommunikasjon.

Bedre helse og helsetjenester

HODs samlede bevilgninger til FoU øker i 2014 med om lag 380 mill. kr, eller over 10 prosent (oppdaterte tall, jf fotnote 2).

Det viderefører en langvarig utvikling med stor vekst i dette departements FoU-bevilgninger. En del av veksten er i andelen av rammebevilgningene til helseforetakene som benyttes til FoU. De øremerkede bevilgningene til forskning og nasjonale kompetansetjenester ved de regionale helseforetakene utgjør i 2014 vel 620 mill. kr, som er nesten 120 mill. kr høyere enn i 2013. Den økte bevilgningen omfatter en særskilt styrking av posten på 100 mill. kr til å understøtte det etablerte, nasjonale forsknings samarbeidet på tvers av regionale helseforetak, og til mer forskning om smerte- og utmattelsessykdommer.

HODs bevilgninger til forskningsprogrammer i Forskningsrådet utgjør 323 mill. kr i 2014, som ifølge proposisjonen utgjør en styrking på 10 mill. kr, om lag 3 prosent.

I revidert nasjonalbudsjett for 2013 ble det etter intens offentlig debatt bevilget 110 mill. kr til oppstart av en «forskningsstudie» om behandling av føflekkreft med det kostbare legemiddelet Ipilimumab. Også i budsjettet for 2014 gis det en bevilgning til prosjektet på 110 mill. kr. Prosjektet omtales som en «følgeforskningsstudie over fem år».

Medisinsk og helserelatert forskning støttes også i betydelig grad gjennom programmer/ordninger i Forskningsrådet som også er finansiert av andre departementer, særlig KD. Det gjelder bl.a. FRIPRO-ordningen, som har fått økte bevilgninger de seneste årene og som styrkes med ytterligere 50 mill. kr til yngre forskere i 2014. Det gjelder også store programmer som BIOTEK2021, som fra 2012 erstattet det tidligere FUGE-programmet, og VERDIKT. Disse store programmene har ikke hatt vekst de siste par årene, men får i 2014 en styrking i T 1 ved at de får del av økningen på 25 mill. kr over KDs post for overordnede forskningspolitiske prioriteringer.

Velferd og forskningsbasert profesjonsutøvelse

Forskningsprogrammet Praksisrettet forskning og utvikling for helse- og velferdstjenestene foreslås i 2014 styrket med 4 mill. kr over Arbeidsdepartementets budsjett. Programmet fikk også økt bevilgning med 7 mill. kr i 2013.

Næringsrettet FoU

I forskningsmeldingene fra 2009 og 2013 er støtten til næringsrettet og næringsrelevant FoU knyttet til to strategiske mål om (1) kunnskapsbasert næringsliv i hele landet, og (2) næringsrelevant forskning innen de prioriterte områdene mat, marin, maritim, reiseliv, energi, miljø, bioteknologi, IKT, nye materialer/nanoteknologi.

Det første målet er først og fremst knyttet til sektornøytrale næringsrettede virkemidler. De største bevilgningene til de sentrale virkemidlene i forhold til dette målet kanaliseres over NHDs budsjett. Unntaket er Skattefunn-ordningen som er en skattestøtteordning, og som kommer til uttrykk i budsjettet som tap av skatteinntekter (provenytap). Virkemidlene under (2) er temaavgrensede virkemidler som i stor grad er programmer i Norges forskningsråd som mottar bevilgninger fra flere «næringsdepartementer», forstått som departementer der det meste eller store deler av FoU-bevilgningen er et næringspolitisk virkemiddel. I tillegg til NHD gjelder dette OED, FKD, LMD, SD og KR.D. **Solberg-regjeringens styrking av bevilgningene til næringsrettet FoU i T 1 innebærer at det er en netto vekst på nærmere 90 mill. kr i FoU-bevilgninger over disse departementene. I tillegg kommer økte bevilgninger til næringsrettet FoU over KDs budsjett på over 30 mill. kr, og styrking av Skattefunn-ordningen ut over S 1 med en anslått effekt på 160 mill. kr.**

Om en ser på næringsdepartementenes bevilgninger spesielt, er det en økning i T 1 i bevilgningene over NHD (70 mill. kr), FKD (25 mill. kr) og OED (26 mill. kr), mens det er kutt i FoU-bevilgningen over LMDs budsjett med minst 33 mill. kr. I og med budsjettavtalen blir imidlertid 30 mill. av dette kuttet tilbakeført. Veksten i disse departementenes FoU-bevilgninger framgår av følgende tabell.³

³ Endringer i poster med delvis FoU-innhold er holdt utenfor. De samlede bevilgningene til FoU under LMD og KR.D vil trolig kunne gi et litt mer negativt bilde enn i tabellen.

Tabell 2. FoU-bevilgninger 2013 og 2014 fra næringsdepartementer. Mill. kr og vekst i prosent

	2013	2014 - S 1	Vekst S 1		Vekst T 1	
NHD	1969	2062	93	4,7 %	70	8,3 %
FKD	975	1278	303	31,1 %	25	33,6 %
OED	807	832	25	3,1 %	26	6,3 %
LMD	619	634	15	2,4 %	-33	-2,9 %
SD	296	285	-11	-3,7 %	0	-3,7 %
KRD	255	273	18	7,1 %	0	7,1 %
FoU nærings	4921	5364	443	9,0 %	88	10,8 %
FoU alle	25 900	27 400	1 500	5,8 %	320	6,9 %

Sett under ett er det etter T 1 en vekst i disse seks departementenes FoU-bevilgninger fra 2013 til 2014 på nesten 11 prosent, som er vesentlig høyere enn veksten i den samlede FoU-bevilgningen på 6,9 prosent. Veksten trekkes imidlertid i stor grad opp av den høye veksten i det tidligere FKDs bevilgninger, som i første rekke skyldes en teknisk endring og bevilgning til bygging av nytt forskningsfartøy. Fartøyet vil være særlig viktig for miljø- og polarforskningen og for ressurskartleggingen i nordområdene, og vil ikke først og fremst ivareta næringspolitiske formål. Om en for enkelhets skyld legger til grunn en tilnærmet nullvekst i dette departements næringsrettede FoU-bevilgninger i Stoltenberg-regjeringens forslag, fører tilleggsproposisjonen til at veksten i næringsdepartementenes FoU-bevilgninger blir i underkant av 6 prosent, dvs omtrent på nivå med FoU-bevilgningenes vekst i 2014 samlet sett.

Generelle ordninger

Med Stoltenberg-regjeringens budsjettforslag ville NHDs FoU-bevilgninger vokse med vel 90 mill. kr, eller 4,7 prosent nominelt. Bevilgningen til ordninger og programmer under Norges forskningsråd øker i S 1 med 38 mill. kr, eller 4 prosent. **Tilleggsforslagene i T 1 medfører en økt FoU-bevilgning over NHDs budsjett med 70 mill. kr, som øker den nominelle veksten til vel 8 prosent.**

Det ble fremmet forslag i S 1 om å forbedre Skattefunn-ordningen med et anslått økt proveny-tap på 90 mill. kr, mens **ytterligere forbedring i T 1 anslås å gi 160 mill. kr i ekstra provenytap.**

Hovedpostene under næringsrettet FoU er:

Brukerstyrt innovasjonsarena (BIA). NHDs bevilgning til BIA har i S 1 en vekst på 10 mill. kr i forhold til saldert budsjett 2013. BIA fikk i 2013 en økt bevilgning på 9,4 mill. kr i forhold til

saldert budsjett for 2012, og en vekst i revidert nasjonalbudsjett for 2012 på 10 mill. kr. **Bevilgningen til BIA i 2014 økes i T 1 med 80 mill. kr.**

Nærings-ph.d. NHD bevilger 25 mill. kr til nærings-ph.d.-ordningen i 2014, som er samme nominelle bevilgning som i 2011, 2012 og 2013. **I T 1 øker den del av bevilgningen til ordningen som går over KDs budsjett med 7,8 mill. kr.** Innenfor denne utvidede rammen skal en både utvide nærings-ph.d.-ordningen og starte opp ny, tilsvarende ordning for offentlig virksomhet. Veksten gir grunnlag for å opprette i alt 50 nye stillinger fra 2014, mens helårseffekten fra 2015 er 23,5 mill. kr.

FoU-kontrakter. Bevilgningen til FoU-kontrakter over NHDs budsjett videreføres i 2014 med 285 mill. kr, som er samme nominelle beløp som i 2011, 2012 og 2013. Det skal fortsatt arbeides for å øke antallet innovative prosjekter i offentlig regi, og legge til rette for større enkeltprosjekter. Innovasjon Norge skal følge opp strategien som ble lagt fram i 2013 for «økt innovasjonseffekt av offentlige anskaffelser.

Kommersialisering. NHDs bevilgning til kommersialisering av forskningsresultater gjennom det nye Forny2020-programmet under Norges forskningsråd får en økning fra 2013 til 2014 på 6 mill. kr eller 6 prosent. Bevilgningen i 2013 var nominelt den samme som i 2012, mens den økte med 10 mill. kr både i 2011 og 2012.

Regional FoU og innovasjon. NHDs bevilgninger til VRI-programmet (Virkemidler for regional FoU og innovasjon) ble i 2011 redusert fra snaut 30 mill. kr til i underkant av 26 mill. kr, under henvisning til de regionale forskningsfondene som ble etablert i 2009. De startet sin virksomhet i 2010 med en avkastning på 212 mill. kr, som økte til 219 mill. kr i 2011. NHDs foreslåtte bevilgning til VRI er i S 1 nominelt den samme som i 2011, 2012 og 2013, **mens den i T 1 reduseres med 10 mill. kr.** Avkastningen fra de regionale fondene har vært uendret siden 2011, og er også i 2014 på 219 mill. kr. **Det er ellers en mulig reduksjon i FoU-bevilgningen over KRDs budsjett som følge av kutt i T 1 i bevilgninger til regional utvikling.**

SFI. Ordningen for Sentre for forskningsdrevet innovasjon er en annen omfattende ordning for støtte til næringsrettet FoU. Ordningens ramme i 2013 på 215 mill. kr er uendret. Det blir i 2014 utlyst nye sentre med oppstart i 2015.

Grunnbevilgning teknisk-industrielle institutter. Denne instituttgruppen har fått samme nominelle

bevilgning i 2011, 2012 og 2013. I S 1 foreslås bevilgningen økt med 16,6 mill. kr, som er en nominell økning på 6,4 prosent. 10 mill. av veksten dekkes ved en reduksjon i bevilgningen til strategiske universitetsprogrammer (SUP) under annen post under NHDs institutt-/infrastrukturstøtte.

Skattefunn representerer en indirekte statlig støtte til næringsrettet FoU som ikke kommer til uttrykk i statsbudsjettet som direkte bevilgninger, men som bortfall av skatteinntekter (provenytap). Regjeringen Stoltenberg varslet i revidert nasjonalbudsjett for 2013 at den i budsjettproposisjonen for 2014 ville fremme forslag til utvidelser av ordningen med en samlet anslått effekt på 100 mill. kr. Det ble fulgt opp i S 1 form av forslag til endringer i ordningen på to punkter:

1. *Fradragsgrunnlaget heves fra 11 til 22 mill. kr.* Fra 1. januar 2009 ble beløpsgrensene i ordningen hevet fra 4 til 5,5 mill. kr for egenutført FoU, mens grensen ble hevet fra 8 til 11 mill. kr for innkjøp fra godkjent FoU-institusjon eller for summen av egenutført og innkjøpt FoU. Endringsforslaget i S 1 med virkning fra 2014 innebærer at beløpsgrensen for kostnader til innkjøpt FoU fra godkjente FoU-institusjoner økes fra 11 mill. kr til 22 mill. kr fra og med inntektsåret 2014. Summen av egenutført og innkjøpt FoU kan etter forslaget ikke overstige 22 mill. kr. I dette forslaget ble grensen på 5,5 mill. kr for egenutført FoU holdt uendret. **T 1 foreslår å utvide rammen for egenutført FoU fra 5,5 til 8 mill. kr.**
2. *Den maksimale timesatsen for egne ansatte foreslås økt fra 530 til 600 kr per time.* Etter en evaluering i 2006 av administreringen av og økonomistyringen i ordningen, ble fradragsgrunnlaget for eget FoU-personell (lønn og indirekte kostnader) fra 1. januar 2007 begrenset til 500 kr per time og maksimalt 1 850 timer årlig per person. Før dette var det ingen beløps- eller timegrense per person. Fra 2011 ble maksimal timesats hevet til 530 kr. Den heves altså nå ytterligere til 600 kr. Det er ingen maksimalsats for timelønnen i innkjøpte FoU-tjenester eller for innleid personell. Begrensningen på 1 850 timer pr år per person opprettholdes. Det er ingen endringer i T 1 på dette punktet.

Effekten av endringene i S 1 vil gi et økt provenyrtap på 90 mill. kr, og det samlede provenyrtapet knyttet til ordningen er i S 1 anslått å bli vel 1,6 mrd. i 2014. **Utvidelsen i T 1 av rammen for egenutført FoU fra 5,5 til 8 mill. kr anslås å gi et ytterligere**

provenytap på 160 mill. kr. Dermed er anslaget for provenytapet i 2014 på om lag 1,8 mrd kr, som er mer enn 300 mill. kr høyere enn de siste anslagene for 2012 og 2013. Etter at støttegrunnlaget ble utvidet i 2009, økte det faktiske provenytapet med 15 prosent det året, fra i overkant av 1 mrd. i 2008 til snaut 1,2 mrd. kr i 2009. Faktisk utgift var på samme nivå i 2010 og økte til om lag 1,3 mrd. kr i 2011. Siden flertallet av bedrifter med godkjente Skattefunn-prosjekter ikke er i skatteposisjon, blir i praksis støtten for en stor del gitt i form av direkte utbetalinger. I enkelte år har opptil 80 prosent av støtten under ordningen blitt utbetalt direkte.

Tematiske virkemidler/strategiske områder

Energi. OEDs bevilgninger til energirettet FoU gis i all hovedsak til programmer under Norges forskningsråd. Det er i 2014 (S 1) en vekst på 10 mill. kr eller om lag 4 prosent i bevilgningene til petroleumsrettet FoU. Bevilgningen i 2014 omfatter 15 mill. kr til to nye forskningssentra opprettet i 2013 for hhv arktiske utfordringer og økt utvinning.

Programmet CLIMIT får en bevilgning i 2014 på 200 mill. kr, som er 30 mill. kr mer enn i 2013. Programmet støtter forskning, utvikling og demonstrasjon av teknologier. FoU- og demonstrasjonsdelen er i 2014 budsjettert under ett, mens det i 2013 ble budsjettert i en FoU-del (gjennom Norges forskningsråd) på 90 mill. kr og en demonstrasjonsdel (gjennom Gassnova) på 80,8 mill. kr. Økningen i 2014 er ledd i en opptrappingsplan med sikte på å øke bevilgningene til CLIMIT med 100 mill. kr fordelt over to år.

Sentrene for miljøvennlig energi (FME) er en stor post under satsingen på fornybar energi gjennom Klimaforliket i 2008. Bevilgningen er i 2014 på 145 mill. kr, som er samme nominelle nivå som i årene 2010 - 2013.

Maritim. Maroff-programmet skal bidra til å realisere innovasjon og miljøvennlig verdiskaping i maritim sektor og er et ledd i Regjeringens maritime strategi «Stø kurs 2020». Programmet forslås styrket over NHDs budsjett (S 1) med 10 mill. kr.

Marin. FKDs forskningsbevilgninger vokser i 2014 med vel 300 mill. kr. Det ble i 2013 gitt en startbevilgning til bygging av nytt isgående forskningsfartøy. Det følges opp i 2014 med en bevilgning på 300 mill. kr. Fartøyet skal være ferdig bygget i 2015, og har en samlet kostnadsramme på vel 1,4 mrd. kr. Det skal ha

hjemmehavn i Tromsø, og vil være viktig for polar- og miljøforskningen og for ressurskartlegging i nordområdene.

FKD øker sine bevilgninger til Norges forskningsråd med 10 mill. kr for å styrke teknologiutvikling, produktutvikling og markedsforskning innenfor de marine næringene. Bevilgningen er del av satsingen «Marint kunnskapsløft», som skal bidra til «å realisere [Norges] visjonen om å bli verdens fremste sjømatnasjon». Samlet vekst i FoU-bevilgningen under satsingen oppgis til 35 mill. kr.

T 1 foreslår å styrke marin forskning til Norges forskningsråd med 20 mill. kr. Veksten fordeles med 10 mill. kr til havbruksforskning og 10 mill. kr til forskning på bioressurser fra havet. **Videre foreslås det økte bevilgninger i T 1 på 5 og 10 mill. kr** til hhv måling av miljøeffekter av oppdrett på viltlevende laksefisk og til kartlegging av fremmedstoffer i kommersielle fiskearter. **Samtidig reduseres tilskuddet til Nofima knyttet til markedsarbeid for torsk med 10 mill. kr.**

En del av veksten på FKDs budsjett skyldes som tidligere nevnt (s. 3) en teknisk endring som innebærer at det gis en ny bevilgning på FKDs budsjett som følge av en omlegging av systemet med forskningskvoter. Dagens forskningskvoter går tilbake til ordinært fiske, samtidig som fiskerier næringen skal bidra til å finansiere fiskeriforskning og overvåking gjennom en generell avgift. Den nye utgiften på 151 mill. kr dekkes med tilsvarende inntekt fra ny sektoravgift.

Mat. I S 1 var det en beskjeden vekst i bevilgningene til FoU over LMD på 15 mill. kr, eller vel 2 prosent nominelt. Til sammenlikning økte dette departements FoU-bevilgninger i 2013 med 7 prosent. Det foretas **betydelige kutt i T 1, der bevilgningen til forskningsprogrammer i Norges forskningsråd kuttes med 13 mill. kr og LMDs basisbevilgning til primærnæringsinstituttene reduseres med 20 mill. kr.** Det er også kutt i andre poster med FoU. Mye av kuttene reverseres i budsjettavtalen, der 30 mill. kr tilbakeføres i forhold til T 1.

Teknologisatsinger. **Solberg-regjeringen forslår i tilleggsproposisjonen å øke bevilgningen gjennom KDs post for overordnede forskningspolitiske prioriteringer med 25 mill. kr.** Økningen skal gå til styrking av store programmer i Forskningsrådet med en høy andel næringsrettet FoU: BIOTEK2020 (Bioteknologi for verdiskaping), NANO2020 (Nanoteknologi og

avanserte materialer), VERDIKT (Kjernekompetanse og verdiskaping i IKT), samt til ELSA-forskning (etiske, rettslige og samfunnsmessige aspekter ved bio-, nano- og nevroteknologi).

Kvalitet

Forskningsrådets midler til «åpen konkurransearena for fremragende forskning» (FRIPRO) ble i 2012 styrket med 100 mill. kr. Gjennom det såkalte «fellesløftet» forpliktet universitetene seg til å avsette egne midler tilsvarende veksten til å innvilge høyt kvalifiserte søknader fra egen institusjon som ikke nådde opp i rådets ordinære behandling. Bevilgningen til FRIPRO økte ikke i 2013, men i 2014 vokser den igjen med 50 mill. kr øremerket yngre forskere eller forskere som er tidlig i karrieren. Også til 2014-veksten er det knyttet en avtale om tilsvarende bidrag fra universitetene («Fellesløftet 2»). Dermed vil midlene for å innvilge søknader under FRIPRO ha økt med i alt 300 mill. kr over en treårsperiode.

Velfungerende forskningssystem

Forskningsinstituttene basisbevilgninger. De teknisk-industrielle instituttene får som nevnt i 2014 en nominell vekst i sine basisbevilgninger på 16,6 mill. kr, eller 6,4 prosent. Deres basisbevilgning har de seneste årene hatt en realnedgang, i og med at bevilgningen nominelt har vært den samme i årene 2011 – 2013. Så vel miljøinstituttene som de samfunnsvitenskapelige instituttene får i 2014 en nominell vekst i sine basisbevilgninger på 3,5 prosent. Det er samme vekst som i 2013, og tilsvarer om lag den antatte pris- og lønnsveksten disse to årene. Også FKDs basisbevilgninger til primærnæringsinstitutter øker i 2014 med 3,5 prosent nominelt, etter at det i 2013 var en liten realnedgang i denne bevilgningen. S 1 foreslo for 2014 en basisbevilgning til primærnæringsinstituttene over LMDs budsjett som var nominelt den samme som i 2013. Fra 2012 til 2013 økte denne bevilgningen med mindre enn 1 prosent nominelt. **Regjeringen Solberg reduserer LMDs basisbevilgninger til primærnæringsinstituttene i forhold til S 1 med 20 mill. kr,** tilsvarende vel 10 prosent. Dette kuttet synes å bli reversert i budsjettavtalen.

Forskningsinfrastruktur. Den øremerkede bevilgningen til infrastruktur på egen post under Forskningsrådets kapittel videreføres på samme realnivå som i 2012 og 2013. Formålet styrkes som tidligere nevnt også med økte bevilgninger i

S 1 til forskningsfartøy og bygg i U&H-sektoren, samt **bevilgning i T 1 til utstyr i ingeniørutdanningen (50 mill. kr).**

Internasjonalisering

EU-forskning. Kontingenten for deltakelse i EUs forskningsprogrammer har i 2014 en forbigående nedgang i forhold til 2013 på 340 mill. kr. Det skyldes avslutningen i 2013 av EUs sjuende rammeprogram for forskning og oppstart i 2014 av det nye forsknings- og innovasjonsprogrammet Horisont 2020. Sistnevnte har et betydelig høyere budsjett enn sin forgjenger, og Norges kontingent vil ventelig øke betydelig når dette er i full drift.

Norsk «return» fra EUs forskningsprogrammer har, dels som følge av Norges økende BNP-baserte kontingent, hatt en nedadgående tendens. I budsjettet for 2012 ble det etablert en stimuleringsordning for forskningsinstitutter som deltar i EUs sjuende rammeprogram, STIM-EU. Ordningen fikk i 2012 en ramme på 26 mill. kr. Det gis ekstra uttelling til institutter som involverer norsk næringsliv. Formålet ble styrket i S 1, der det heter at minst 35 mill. kr skal brukes under ordningen i 2014. **STIM-EU-ordningen får en ytterligere økning i T 1 med 20 mill. kr.**

Regjeringen Solberg foreslår å kutte en bevilgning i S 1 på 35 mill. kr til kontingent for norsk deltakelse i EUs nye program for konkurransekraft i små og mellomstore bedrifter, COSME. Evalueringen av forløperen til programmet (CIP) har ifølge regjeringen vist at deltakelsen i det har vært kostbar i forhold til utbyttet.

Resultater og ressurser

Ut over veksten i S 1 i basisbevilgningen til universiteter og høyskoler på 5,6 prosent, **øker T 1 denne bevilgningen ved å utvide rammen for den komponenten i finansieringen av disse institusjonene som fordeles på grunnlag av oppnådde forskningsresultater (RBO) med 100 mill. kr.** RBO har en lukket ramme, slik at vekst for noen institusjoner bare kan oppnås på bekostning av kutt for andre. Rammen blir normalt justert i takt med pris- og lønnsveksten. Veksten på 100 mill. kr representerer dermed en realvekst, og fører til at den nominelle veksten i 2014 i basisbevilgningen til universiteter og høyskoler blir på 6,2 prosent.

Annet

Ny gaveforsterkningsordning. Den tidligere gaveforsterkningsordning, som innebar at private gaver til forskning ble styrket med et påslag fra staten på 25 prosent av gavebeløpet, ble nedlagt i 2012. Regjeringen Stoltenberg varslet i Stortingsmeldingen om forskning som ble lagt fram våren 2013 at den ville gjenopprette ordningen. I tråd med dette ble det i S 1 foreslått å øke bevilgningen på KDs post for overordnede forskningspolitiske prioriteringer (post 53) med 50 mill. kr. til avsetning til gaveforsterkning under ny ordning. Midler gitt under ordningen skal gå til langsiktig, grunnleggende forskning ved motakende institusjon, med større handlingsrom for bruken av forsterkningen enn under tidligere ordning. Mens S 1 foreslår at ordningen skal gjelde gaver på minst 3 mill. kr som er gitt (og avtale inngått) etter 1.1.2014, foreslår den nye regjeringen å **fjerne vilkåret om at avtale skal være inngått etter 1.1.2014**. Forslag til retningslinjer for den nye ordningen er på høring.

Norges forskningsråd

I S 1 var den samlede forskningsbevilgningen (utenom bevilgningen til administrasjon) til Norges forskningsråd fra de departementer som

bidrar mest til rådets budsjett på i overkant av 6 mrd. kr, en vekst på vel 5 prosent i forhold til saldert budsjett for 2013. Det vil senere bli klart hvor mye ytterligere midler, også fra andre departementer, som vil bli kanalisert gjennom rådet. Rådets totale budsjett i 2013 er om lag 7,3 mrd. kr.

Med unntak av tilleggsbevilgninger i de høyere lærestedenes basisbevilgninger, har de fleste større tillegg og endringer i T 1 konsekvenser for Forskningsrådets budsjett. Økninger i KDs, NHDs og OEDs bevilgninger og kutt i LMDs bevilgninger **gir en samlet netto vekst i forhold til S 1 med mer enn 130 mill. kr.**

Bevilgningen til rådets administrasjon vokser med 3,6 mill. kr til nesten 280 mill. kr, en nominell vekst på én prosent. Departementet «legg opp til ei innstramming i [dei interne administrasjonskostnadene] i 2014», og varsler at det i tildelingsbrevet for 2014 settes et tak for hvor mye som kan benyttes. Budsjettavtalen innebærer at rådets administrasjonsbevilgning kuttes ytterligere 10 mill. kr.

Forskningsrådet skal utrede ny ordning for offentlig-ph.d.

NIFU utarbeider årlig en oversikt over konsekvensene av Regjeringens forslag til statsbudsjett i Prop. S 1 for universiteter, høyskoler, forskningsråd og institusjoner med forskning. Denne rapporten utgjør den første delen av dette arbeidet. Det er en hurtigutredning som har fokus på budsjettproposisjonens forskningspolitiske profil. De endelige tall fra NIFUs gjennomgang av det vedtatte budsjett for 2014 vil foreligge våren 2014.

Rapporten er skrevet av Egil Kallerud og Bo Sarpebakken, med bidrag fra Terje Bruen Olsen. For spørsmål, kontakt Egil Kallerud, NIFU, e-post: egil.kallerud@nifu.no. Rapporten er tilgjengelig på NIFUs hjemmeside, <http://www.nifu.no/>. Rapporten publiseres kun i elektronisk versjon.

Oslo, 18. november 2013

Sveinung Skule
Direktør

ISBN 978-82-7218-964-7
ISSN 1892-2597 (online)